

خط مشی و اصول کلی برنامه دولت تدبیر و امید

حوزه اجتماعی

توسعه اجتماعی، رویکرد دولت در چهار سال آینده خواهد بود. منظور از رویکرد مبتنی بر توسعه اجتماعی آن است که در برنامه های دولت، اهداف متعدد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به صورت کل نگر در نظر گرفته می شوند، فرایند توسعه در ارتباط با ارزش های فرهنگی، اجتماعی و زیست محیطی برنامه ریزی و عملی می شود. دستاوردهای توسعه بر حسب میزان تأمین پایدار نیازهای فردی و گروهی مردم ایران ارزیابی خواهد شد. سعی می شود تا حداکثر مشارکت مردم در برنامه ریزی، تأمین منابع، اجرا و ارزیابی برنامه ها و طرح های توسعه تضمین شود و شاخص های اجتماعی در مقابل شاخص های مرتبط به بازار و دولت به فراموشی سپرده نمی شود. توسعه اجتماعی به میزان افزایش انسجام اجتماعی و هم چنین پاسخگو کردن کارگزاران و سازمان های صاحب قدرت در برابر مردم هست. توسعه اجتماعی در برگزیده تأمین رفاه افراد و هم چنین تداوم پایداری جامعه است. جامعه ای در مسیر توسعه اجتماعی است که:

امکان و فرصتی برای جامعه فراهم سازد تا در فعالیت اقتصادی مشارکت جویند و برای تأمین نیازهای خود تلاش کنند؛ دسترسی بدون تبعیض به خدمات و تأمین اجتماعی را برای آحاد جامعه مهیا سازد؛ فرصت ها برای کسب درآمد، دارایی و ارتقای کیفیت زندگی مردم به صورت عادلانه توزیع شود؛ همه گروه ها و اقشار جامعه فرصت داشته باشند تا آگاهانه و مسئولانه در امور مختلف نظام اجتماعی مشارکت کنند؛ عدالت اجتماعی و اقتصادی به گونه ای محقق شود که تأمین نیازهای گروه ها و اقشار مختلف در سطح رضایت بخشی صورت گیرد؛ توزیع مناسب و عادلانه برخورداری از مواهب و امکانات جامعه برای همگان ایجاد شود؛ کیفیت خدمات بهداشتی، آموزشی و توان اقتصادی در آن دامن بهبود یابد؛ فضای اجتماعی برای بروز خلاقیت، آزادی، و بروز انرژی های انسانی بر اساس ارزش ها و هنجارهای برآمده از فرهنگ جامعه به صورت مداوم بهتر شود؛ اعتماد و سرمایه اجتماعی جامعه به صورت مدام بهبود یابد؛ گروه ها، هویت ها و منزلت های قانونی گوناگون به رسمیت شناخته شده و از حق پیگیری مطالبات و منافع خود بهره مند شوند.

در ادامه اهداف و اولویت های راهبردی برای حوزه اجتماعی در نقشه راه حوزه اجتماعی ترسیم و تشریح شده اند.

۳.۱ اهداف راهبردی

دولت یازدهم بر مبنای شرایط کشور، خواسته ها و مطالبات مردم، می کوشد تا توسعه اجتماعی را با اهداف راهبردی زیر پیگیری کند:

دستیابی به جامعه ای اخلاقی و دیندار؛ تحقق توسعه انسانی عادلانه و پایدار؛ شهروندانی با حقوق و آزادی مسئولانه؛ دستیابی به جامعه ای با حداقل خشونت؛ ایجاد جامعه ای به دور از فقر، فساد و تبعیض؛ انسجام اجتماعی با حفظ تنوع فرهنگی و تحقق خانواده های شاد و امیدوار.

۳.۲ راهبردها

برای دستیابی به این اهداف، اولویت های راهبردی ذیل دو محور کلی تدوین شده است: تقویت نهادها و ساختارهای اجتماعی؛ تقویت رفتارهای اجتماعیمطلوب و بهبود آسیب های اجتماعی. برای تحقق راهبرد تقویت نهادها و ساختارهای اجتماعی، اولویت های راهبردی زیر باید در دستور کار قرار گیرند:

۳.۲.۱ تقویت، ترویج و تعمیق اخلاق و آموزه های اسلام در مناسبات و

روابط اجتماعی

زندگی در جامعه ای دینی و با دارا بودن حاکمیت سیاسی مبتنی بر دین اسلام، لزوم گسترش و تعمیق باورها، اخلاق و آموزه های دینی را متذکر می شود.

دولت یازدهم خود را متعهد می داند از طریق فراهم آوردن شرایط زیست اخلاقی و دینی سالم، به شکل ساختاری به تعمیق اخلاق و رفتار دینی کمک کند، و در عین حال از مسیر گسترش معارف دینی، نسبت به ترویج، تقویت و تعمیق اخلاق و آموزه های اسلام در سطح مناسبات و روابط اجتماعی متعهد باشد.

۳.۲.۲ بازسازی سرمایه اجتماعی و تقویت نهادهای مردمی

اعتماد و سرمایه اجتماعی کشور بر اثر موجی از سیاست ها، گفته ها و کردارهای نامناسب به شدت آسیب دیده است. اعتماد و شبکه نیرومندی از نهادهای مردمی که دولت را در پیشبرد توسعه یاری کنند، سرمایه اجتماعی کشور را می سازد. ضرورت دارد که پیوندهای میان مردم و نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران از طریق گسترش اعتماد مردم به نهادهای سیاسی تقویت شود. دولت یازدهم تلاش می کند از طریق افزایش کارآمدی نهادها و سازمان های نظام سیاسی، نهادینه کردن رفتار اخلاقی و اعتدالی در سطح حاکمان، و ایجاد ساختارهای اعتدالگرا، سرمایه اجتماعی و توسعه مدنی را محقق ساخته و پیوندهای نظام سیاسی و مردم را مستحکم سازد. همچنین ارتقای کارآمدی دولت و پاسخگو بودن آن در قبال مطالبات مشروع جامعه، مقبولیت و مشروعیت نظام سیاسی را هم تقویت می کند.

باید اذعان داشت که توسعه سرمایه اجتماعی و اعتماد در جامعه ای که اخلاق به طور گسترده نادیده گرفته می شود ناممکن است. دولت یازدهم می کوشد تا از طریق تسهیل شرایط زندگی، زمینه های ساختاری عمل و زندگی اخلاقی مردم را فراهم سازد. همچنین دولت بر رعایت اخلاق از سوی دولتمردان تأکید دارد و مسیر گسترش اخلاق از طریق الگوسازی رفتار اخلاقی توسط حاکمان را دنبال می کند.

۳.۲.۳ نهادینه کردن بنیان های عدالت

تحقق عدالت آرمانی نیازمند تلاش بلندمدت است ولی نهادینه کردن بنیان های عدالت وظیفه ای برای تحقق همان آرمان است. دولت یازدهم بر مبنای هدف تحقق عدالت همه جانبه در چارچوب بهره مند ساختن همه ایرانیان در هر شرایط جغرافیایی و اجتماعی از مواهب زیستن در محدوده ایران اسلامی و تحت حاکمیت نظام جمهوری اسلامی ایران، تلاش می کند. در این چارچوب، تلاش برای خلق ثروت ملی و تحقق توسعه متوازن منطقه ای و تأمین عدالت جغرافیایی، حمایت از اقشار آسیب پذیر و صداهای ناشنیده جامعه، تأمین مسکن برای اقشار خاص، ایجاد نظام های فراگیر تأمین اجتماعی، و مبارزه با فساد برای جلوگیری از بی عدالتی ها در دستور کار دولت یازدهم خواهد بود.

نهادینه کردن بنیان های عدالت در توزیع قدرت، ثروت و منزلت نیازمند در پیش گرفتن رویه های عادلانه در قبال همه اقوام، گروه ها، مذاهب و همه کسانی است که در محدوده سرزمینی ایران و تابع حاکمیت جمهوری اسلامی ایران زندگی می کنند و از حقوق قانونی برابر برخوردارند.

۳.۲.۴ تقویت مشارکت اجتماعی

نظام جمهوری اسلامی از اساس بر مشارکت همه‌جانبه مردم بنا شده است و ضرورت دارد هرچه بیشتر به سوی مشارکت مردمی حرکت کند. دولت در این راستا خود را موظف می‌داند همه ظرفیت‌های قانون اساسی که دال بر مشارکت مردم هستند را محقق سازد، نهادهای مردمی را به رسمیت شناخته و برای تقویت آنها برنامه ریزی و اقدامات مناسب انجام دهد، رعایت حقوق شهروندی برای ارتقای مشارکت را سرلوحه کار خویش قرار دهد، و گسترش مردمسالاری دینی به همه عرصه‌های زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را از طریق تسهیل سازوکارهای مشارکت تضمین کند. دولت در ضمن می‌کوشد تا از طریق تسهیل مشارکت، سرمایه اجتماعی را هم گسترش دهد و کارآمدی نظام اجتماعی برای توسعه را ارتقا بخشد.

۳.۲.۵ مبارزه با فساد، تبعیض، رانت خواری و رشوه خواری

از آنجا که توسعه اجتماعی متضمن تحقق عدالت اجتماعی و فراهم کردن فرصت‌های برابر برای همگان، تضمین ارتقای پایدار فرصت‌های رفاهی برای همگان، و ارتقای سرمایه اجتماعی و اعتماد در سطح جامعه است، به ناچار نیازمند مبارزه با فساد است. دولت یازدهم خود را متعهد به مبارزه با همه اشکال فساد کلان و خرد، می‌داند و بر این باور است که بازسازی سرمایه اجتماعی نظام سیاسی، و به تناسب آن ارتقای مشروعیت و مقبولیت نظام سیاسی بدون مبارزه فراگیر با فساد امکانپذیر نیست.

۳.۲.۶ تقویت انسجام اجتماعی

دولت یازدهم جامعه ایران را به مثابه جامعه‌ای متنوع که در آن اقوام و گروه‌های مذهبی متفاوت، با زبان‌ها، فرهنگ‌ها و غنای فرهنگی متکثر قرن‌ها در کنار یکدیگر زیست مسالمت‌آمیزی داشته‌اند، به رسمت می‌شناسد. در عین حال دولت بر این باور است که تأمین همبستگی، وحدت، تمامیت ارضی، و رشد یکپارچه در چارچوب این تکثر خلاق امکانپذیر است. بنابراین دولت ضمن تأکید بر حفظ و تقویت عناصر وحدت بخش نظیر اسلام، خط و زبان فارسی، سرمایه‌های فرهنگی و پیشینه تاریخی و فرهنگی همه ایرانیان را سرمایه‌ای جاودان و خلاق برای جامعه ایرانی، و سرمنشاء وحدت ملی در عین کثرت فرهنگی ایرانیان دانسته و می‌کوشد تا حافظ انسجام اجتماعی و ملی در قالب تکثر موجود باشد.

برای تحقق راهبرد تقویت رفتارهای اجتماعی مطلوب و بهبود آسیب‌های اجتماعی، اولویت‌های راهبردی زیر باید در دستور کار قرار گیرند:

۳.۲.۷ رعایت حقوق شهروندی

فصل سوم قانون اساسی دربرگیرنده مترقی‌ترین اصولی است که برگرفته از متون و منابع دینی و برآمده از تجربه تاریخی بشری، تدوین شده است و رعایت آن‌ها تضمین‌کننده ایجاد جامعه‌ای انسانی‌تر و دارای مطابقت بیشتر با جوهره و روح دین اسلام است. دولت یازدهم بر این باور است که در گذشته به اندازه کافی بر رعایت حقوق شهروندی مطابق فصل سوم قانون اساسی تأکید نشده و زمینه‌های تحقق مطالبات مردم در زمینه حقوق شهروندی به قدر کفایت فراهم نشده است. از این رو رعایت حقوق شهروندی مطابق فصل سوم قانون اساسی، و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای تحقق این هدف، برنامه دولت یازدهم برای توسعه اجتماعی خواهد بود.

۳.۲.۸ تأکید بر توسعه انسانی

توان اقتصادی، بهداشت و آموزش سه رکن توسعه انسانی هستند. دولت یازدهم از مسیر تأکید بر خلق ثروت، نجات اقتصادی و سایر برنامه‌ها که در بخش اقتصادی بر آن‌ها تأکید می‌شود، ارتقای توان اقتصادی را دنبال خواهد کرد. اما دو بخش بهداشت و آموزش هم در کانون توجه دولت خواهد بود.

۳.۲.۸.۱ بخش سلامت و بهداشت

سلامت جسمی و روانی مبنای کیفیت زندگی افراد و همچنین کاهش رنج های آدمیان و کاهش هزینه های اقتصادی جامعه و دانشگاه و دولت است. ایجاد نظام جامع سلامت و درمان، که در آن بر گسترش پیشگیری از بروز بیماری ها و کاهش هزینه های مردم برای بخش بهداشت و درمان تأکید می شود، از اهداف دولت یازدهم خواهد بود.

دولت می کوشد تا مقوله بهداشت و درمان در ابعاد جسمی و روانی را نه مقوله ای در حیطه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بلکه مقوله ای فراگیر و بین بخشی لحاظ کند که در آن عناصری نظیر نظام تأمین غذا، ورزش، تفریح و فراغت، محیط زیست و سایر عناصر دخیل مؤثرند و برنامه های کل نگر و جامع برای ارتقای سلامت از مسیرهای گوناگون در پیش بگیرد.

۳.۲.۸.۲ توسعه کمی و کیفی آموزش

توسعه اجتماعی و فراهم آوردن فرصت های برابر برای همگان، در دنیای دانش بنیان فعلی، بدون ارتقای کمی و کیفی آموزش در جامعه امکان ناپذیر است. علی رغم توسعه کمی آموزش در سال های پیش از انقلاب، هنوز کودکان بسیاری در ایران از آموزش محروم اند، و سطح کیفی آموزش هایی که اکنون ارائه می شوند متناسب نیازمندی های کشور و تحولات آموزش در جهان نیست. آموزش عالی در کشور نیازمند بازنگری در سیاست های توسعه کمی و کیفی است. از این رو، دولت یازدهم خود را موظف به ارتقای کمی و کیفی آموزش در همه سطوح در کشور می داند.

۳.۲.۹ مبارزه با گسترش اشکال مختلف خشونت

توسعه اجتماعی مستلزم مبارزه با علل و زمینه های بروز انواع خشونت در جامعه است. جامعه درمانده در برآوردن اصلی ترین نیازها، دارای افت اخلاقی و به دور مانده از ارزش های انسانی، افول قانونگرایی که در آن افراد احساس بی پناهی داشته باشند، فرصت های نابرابر، و جامعه ای که در آن روح فرهنگی، هنری و کردار انسانی و اخلاقی رو به افول باشد، مستعد بروز اشکال مختلف خشونت است. دولت یازدهم خود را متعهد می داند که با علل و زمینه های بروز خشونت مقابله کند، با حاکمیت قانون علیه گسترش احساس ناامنی در جامعه مقابله نماید. و با توسعه فرصت های برابر و ایجاد امید به آینده، آرامش روانی و رضایت خاطر لازم برای دوری جستن عموم از مظاهر خشونت را در حد مقدرات و امکانات کشور فراهم آورد. دولت تلاش می کند شرایطی فراهم آورد که شرایط اعمال زور و خشونت مشروع و قانونی به حداقل کاهش یابد.

۳.۲.۱۰ توجه به تحکیم بنیان خانواده

خانواده از ارکان نظام اجتماعی در ایران است و تحکیم بنیان خانواده از ضروریات است. دولت یازدهم بر این باور است که خانواده هم به مثابه بقیه نهادهای اجتماعی در گذر زمان دستخوش تغییراتی است که به طور تاریخی بر نهادهای اجتماعی وارد می شوند، اما دولت وظیفه دارد به تحقق شرایط اقتصادی و اجتماعی لازم برای کاهش آسیب های خانواده، گسترش ثبات و انسجام و کارایی خانواده ها در چارچوب ارزش های دینی و اخلاقی همت گمارد.

۳.۲.۱۱ ارتقاء جایگاه زنان

به طور تاریخی زنان در معرض انواع بی عدالتی ها قرار گرفته اند و جامعه انسانی با تحقق آرمان عدالت جنسیتی فاصله زیادی دارد. در جامعه ای مبتنی بر انگاره های دینی که در آن بر جایگاه رفیع زن تأکید

بسیار شده است، زنان مستحق برخورداری عادلانه از مواهب زندگی اجتماعی در همه عرصه ها هستند و قادرند در شرایطی عادلانه سهم مهمی در توسعه همه جانبه جامعه ایفا کنند. دولت یازدهم ضمن اذعان به این که رفع صور مختلف بی عدالتی جنسیت‌پرور جامعه نیازمند رشد و شکوفایی فرهنگ و جامعه بشری به صورت تاریخی است و فقط از کنش دولت ها ناشی نمی شود، اما تلاش برای رفع بی عدالتی های جنسیتی در همه عرصه ها را از مسئولیت های خویش تلقی می کند.

۳.۲.۱۲ توجه به جوانان

جامعه ایرانی به شدت جوان است و همین امر مجموعه ای از فرصت ها و تهدیدها فراهم آورده است. در صورت فراهم آمدن شرایط رشد اقتصادی و ایجاد محیط های مناسب برای رشد فکری، علمی، اخلاقی و جسمی جوانان، این نیروی جوانی به فرصتی بزرگ برای کشور بدل خواهد شد. در غیر این صورت، نیروی جوانی به انرژی مخربی بدل می شود که بنیان جامعه را تهدید می کند. از این رو، دولت وظیفه خود می داند بهبود وضع برای تعالی و زیست سالم جوانان و بهره مندی از این انرژی خدادادی در همه عرصه ها را از اهداف مهم خود قرار دهد.

۳.۲.۱۳ توسعه ورزش

ورزش یک فعالیت نشاط آور، انسجام بخش، سلامت آور، و کاهش دهنده هزینه های اداره کشور و همچنین تولیدکننده ثروت است. لذا توجه به امر ورزش یکی دیگر از اولویت های دولت یازدهم هست. این توجه با دو هدف صورت می گیرد. هدف ایجاد غرور، افتخار و همبستگی ملی و هدف ایجاد سلامت جسمی و روحی و نشاط اجتماعی در جامعه. برای دستیابی به این دو هدف، ورزش حرفه ای و قهرمانی و همگانی باید توسعه یابد.

۳.۲.۱۴ ارتقای پایداری زیست محیطی

واقعیت آن است که زندگی انسانی و همه فرایندهای توسعه ای در بستر محیط زیست رخ می دهند. متأسفانه آمارها از آن حکایت دارند که در چند دهه گذشته روند تخریب زیست محیطی شدت گرفته و به مرز خطرناکی رسیده است. بحران های متوالی بر اثر تخریب زیست محیطی بر کشور عارض خواهند شد و بدون تعهد به ارتقای پایداری زیست محیطی، فقدان توسعه اجتماعی ناشی از فقدان توازن های جغرافیایی، و توسعه نامتوازن تشدید شده و هزینه دولت و جامعه برای مقابله با خطرات و مشکلات زیست محیطی به شدت افزایش خواهد یافت. دولت یازدهم بر این باور است که سرنوشت آینده ایرانیان در گرو چگونگی نگرش ما به محیط زیست و میزان احیای توازن زیست محیطی است. از این رو، دولت برنامه توسعه اجتماعی خود را بر محور احیای توازن زیست محیطی گسترش خواهد داد.